

TOPLUMSAL YABANCILAŞMA VE SUÇLULUK AÇISINDAN SPORUN ÖNEMİ

Nail YILMAZ

Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Araştırma Görevlisi

ABSTRACT: *Sport is a fact that effects the human life in many ways. It increases cultural verbal making social entergration easy, and prevents crime ensuring a tolerant and constructive atmosphere.*

I. GİRİŞ

Toplumlar küçük cemaat grup ve topluluklarından daha büyük ve karmaşık topluluklara doğru gelişmektedir.

Toplumlar geliştikçe yeni işler buna bağlı olarak da yeni işbölümü şekilleri ortaya çıkmaktadır. Gelişmiş veya istikrarlı bir şekilde gelişen bu değişim düzenli, istikrarlı ve sağlıklı olmaktadır. Bu toplumlar yeterli kültürel birikime sahip oldukları için gelişme ve büyüme dönemlerinde yeni ilişkilere ve işbölümüne uygun teşkilatlanma biçimi de beraberinde gelmektedir. Batılı gelişmiş ülkelerde sanayileşme ile birlikte hızlı şehirleşme başlayınca toplumun mevcut kültürel birikimi ile yeni kültürler arasında önemli bir mesafe oluşmakta ve bu durum batılı ülkelerde de bunalımlara yol açmaktadır. Bu mesafe ülkemizin şehirleşme özellikleri dolayısıyla daha büyük olduğu için bunalımlar daha da büyük olmaktadır.

Ülkemiz sanayileşme yolunda, yani tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş safhasında bulunmaktadır. Bu safhada, şiddetten, kuralsızlığa davranış bozukluklarından, yabancılığa hatta her türlü bunalım haline rastlanmaktadır. Bu sorunların aşılması ekonomik, siyasal, kültürel vb. alanlarda dengelerin oturtulması ile mümkün olacaktır. Kuşkusuz bu süreç uzun bir süreçtir. Ancak bu sürecin en az zararlı kapatılması hem toplumun hem de siyasal iktidarın işine gelecektir. Dolayısıyla yapılması gereken ekonomik, siyasal ve kültürel alanlarda dengelerin oturtulmasında toplumun nabzının iyi tutulması şarttır. Bu konuda siyasal iktidara düşen görev büyüktür. Sorun istihdamın sağlanması, sağlık, barınma, adaletin sağlanması, ulaşım, haberleşme vb. problemlerin çözülmesi sorunu değildir. Sorun toplumsal entegrasyonun sağlanması sorundur. Bu ise kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere önem vermekle mümkündür.

II. YABANCILAŞMA VE SUÇLULUK

II.1 Yabancılışma

Yabancılışma 14. yüzyıldan beri kullanılan bir kavram olarak günümüze kadar gelmiştir. Zaman içerisinde anlamında çeşitli değişiklikler olmuştur. Önceleri Tanrı ile ilişkilerin kopması ya da koparılması anlamına gelen kavram onbeşinci yüzyılda "herhangi bir şeyin iyeliğinin el değiştirmesi, özellikle hakların, mülkün ya da paranın birinden ötekine geçmesi, geçirilmesi eylemini" anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır[1]

Eril Gün gör, yabancılışmayı "İnsanın çevresindeki insanlarla ve eşya ile ilişkilerinde kendini onlardan ayrı yabancı hissetmesi şeklinde tanımlarken[2] Ergil, "Bireyin memnun olmadığı, sosyal çevresinden onun saran kurum ve ilişkilerden uzaklaşması, kopması, onlara karşı kendini yabancı hissetmesi" şeklinde tanımlamaktadır[3]

Erick Fromm'a göre de yabancılışma, "insanın özünden uzaklaşması ve ruhi unsurlarının zayıflamasıdır." Barlas Tolan ise "Hızlı toplumsal değişme dönemlerinde değer sistemi ve normatif yapının ve toplumsal yapıyla uyumun bozulma ve toplumu oluşturan bireylerin davranış, düşünce ve eylemleri üzerinde belirleyici ve yönlendirici niteliğini yitirmesi hali" şeklinde tanımlamaktadır[4]

Yukarıda kısaca değindiğimiz ve değişik yazarların fikirlerine başvurarak açıklamaya çalıştığımız yabancılışma kişileri ve toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Yabancılışmanın en çok görüldüğü toplumlar kırdan şehire göçü yoğun bir şekilde yaşayan toplumlardır. Öyle ki çoğunlukla bu toplumlarda şehirler göç edenlerin ihtiyaçlarına cevap verecek durumda değildir. Tarımdan kopan kitleler, plansız, programsız bir şekilde şehirlere akın etmektedir. Fakat şehire gelişte şehirin asıl üyesi olarak değil, şehire "ikinci sınıf" üye olarak katılmaktadırlar. Bu kitleler çeşitli sebeplerden dolayı tarımsal ve cemaatsal yapıdan ve geleneksel kültür ortamından kopmaktadırlar. Şehir ortamında ise şehrin teşkilatlanma biçimini hizmet sanayi faaliyetleri belirlemektedir. Bu yapı yeni gelenler için tamamen farklı özelliktedir. Bu durum ise intibakı, uyumu güçleştirmektedir.

Köyden gelenlerin beklentilerine cevap veremeyen şehir, ayrıca onlara yeni beklentiler de kazandırmakta ve bu ihtiyaçları da karşılayamamaktadır. Şehire gelen işçiler şehirin gerektirdiği ve şehirde geçerli bilgi ve beceri ile de donatılmış değildirler. Şehire gelenler belirtilen engellerden dolayı ciddi bir bunalım içine düşerler. Diğer yandan da güvenlik ve iş ihtiyaçlarını karşılayabilmek için mekansal-kültürel ve ekonomik yapıda gecekonduyu ve marjinal kesimi ve bütün bunların sonucu da ayrı bir kültürü "ara kültürü" oluştururlar.

Şehire uyum gösteremeyen kesimler, huzursuzluklarını şu veya bu şekilde dışa vururken, mevcut sosyal kurallardan farklı ve bu kurallara yabancı davranış türlerini sergilemektedirler. Şehir kültürüne yabancı olan kır kökenli insan bu yabancı kültürün her zaman kenarında marjinal bir figür olarak kalmış, ne şehrin ne de onun kültürünün temelli bir üyesi olmuştur[3]

Yabancılaşma konusunda en çok şehirleşme üzerinde durmuş olmamız bireylerin değişik kültürlerle daha yoğun bir şekilde şehirde karşılaşması ve ciddi sorunlarla buralarda karşılaşır olmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim Ergil, Şehirde, batı kültürüne açık üst grupların; beğeni, tercih ve değerlerini kendi kontrollerinde olan eğitim, kültür kurumları ve kitle iletişim araçları ile sayıca kabarık olan yoksul kitlelere aşılacaklarını söylemektedir[3].

II.2 Suçluluk

Yabancılaşma ve anominin bir neticesi olarak ortaya çıkan suçluluk "Toplum halinde yaşama şartlarına yönelmiş her türlü saldırdır." [7]

Şehirleşme ile birlikte geleneksel yapı değişmekte ve sosyal kontrol mekanizması işlerliğini kaybetmektedir. Sanayileş toplumların şehirlerinde değişik kültürler çatışma halindedir. Kırdan şehre gelenler, topluma uyum sağlayamamakta ve kültürel intibaksızlık çekmektedirler. İnsanlar şehir hayatının kurallarına aykırı davranışlarda bulunmaktadırlar. Şehire gelenlerin köyün geleneksel ve sosyal kontrolü güçlü yapısından çıkınca mevcut ihtilafların suç dönuşmesi daha kolay olmaktadır.

Şehirleşme neticesinde değişik problemler ve kültürlerle yüzleşen bireylerde suçluluğun da çeşitlilik gösterdiği aşıkardır. Değerler sisteminde meydana gelen değişiklik bireyler sonucunda çevreye intibak sağlayamayan bireyler kendi kabuklarına çekilmekte her türlü normdan uzak yetişmektedirler. Bu durum ise gasp, hırsızlık, bıçaklama vb. gibi "adi suç" dediğimiz suç türünü artırmaktadır. Öte yandan şehirleşme ile birlikte ortaya çıkan kültür çatışması ve adil olmayan paylaşım siyasal suçluluğu da

artırmıştır. Yarına şüphe ile bakan ve topluma yabancılaşan bireyler (özellikle gençler) terörist grupların ve şiddet eylemcilerinin malzemesi haline gelmişlerdir.

Alkol ve uyuşturucu alışkanlığı, fuhuş, psikolojik bozukluklar, intihar vb. gibi suç türleri de yine en çok rastlanılan suçlar olarak önümüzde durmaktadır.

III. TOPLUMSAL YABANCILAŞMA VE SUÇLULUK KARŞISINDA SPOR

Toplumsal yabancılaşma ve bunun neticesi olarak ortaya çıkan suçluluğun ortadan kalkması ancak toplumsal entegrasyonun sağlanması ile mümkün olacaktır. Toplumsal entegrasyon ile kültürel, ekonomik, siyasal, coğrafik, ırki vb. farklılıkların en aza indirgenmesiyle mümkündür. İstihdam, barınma, sağlık, haberleşme, adalet, ulaşım vb. temel ihtiyaçların giderilmesi yanında toplumsal dengenin sağlanması kültürel, sosyal, sportif vb. faaliyetlerin toplumca icra edilmesine bağlıdır. Bizim açımızdan önemli olan sportif faaliyetler olduğuna göre üzerinde duracağımız faaliyet türü de sportif faaliyetler olacaktır.

Toplumsal yabancılaşma ve bunun neticesi olarak suçluluk sosyalleşmemenin bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır. Yabancılaşan toplum içerisinde ilk ve asıl normatif değerlendirmelerin edinildiği bir kurum olarak aile görevlerini yerine getiremediğinden bireyin yabancılaşması ve suça yatkınlık derecesi de artış göstermektedir. Yabancılaşmış bir toplumda aile gibi diğer kurumlar da görevlerini tam olarak yerine getirememektedirler. Bu durumda toplumun en büyük yardımcısı olarak sosyal hayatta önemli yer tutan bir takım olgular ön plana çıkmaktadır. İşte bu olguların başında "Spor" gelmektedir.

Sporun bu açıdan değerlendirilmesi yeni değildir. Ancak yüzyılımızda kendini daha ağır şekilde hissettirmeye başlayan yabancılaşma ve bunun neticesinde suç oranlarında ortaya çıkan artış sporun hak ettiği biçimiyle değerlendirilmesini adeta zorlamaktadır. Toplumsal yabancılaşma ve suçluluğun giderilmesinde sporun önemi inkar edilemez bir hal almıştır. Öyle ki spor insanın doğasında bulunan saldırganlığa barışçı boşalma olanakları sağlamakta saldırganlık güdüsünün denetim altına alınması için uygun bir yarışma ortamı sağlamaktadır.

"İnsanın özünden uzaklaşması ve ruhi unsurlarının zayıflaması" olarak tanımladığımız yabancılaşma insanın çevresindeki insanlarla ve eşya ile ilişkilerinde kopukluğa, kendini onlara karşı yabancı hissetmesine sebep olur. Bu ise fertleri ve

toplumu olumsuz yönde etkilemekte sonuçta anomiyi sebep olmaktadır.

Spor, ferdin tabii çevresini, beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı araçsız, ferdi veya toplu olarak boş zaman faaliyeti kapsamında içinde veya tam zamanı alacak şekilde meslekleştirerek sosyalleştiren, toplumla bütünleştiren, ruh ve fiziği, geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur. [9]

Yabancılaşmanın en çok görüldüğü toplumların göçün yoğun olarak yaşandığı toplumlar olduğunu söylemiştik. Bunun sebebi göç eden kitleler şehirde kendini "ikinci sınıf" üye olarak görmesinden, dolayısıyla şehire intibak sağlayamamasından kaynaklanmaktadır. Şehir bu kitleler için tamamen farklı özellikler göstermektedir. Ve entegrasyonun sağlanması zorlaşmaktadır. İşte sporun belki de en önemli faydası bu noktada ortaya çıkmaktadır. Öyle ki spor sosyal problemlerin hafifletilmesinde, manevi yalnızlık içine düşen fertleri diğer fertlerle ve gruplarla buluşturarak sosyal intibakın sağlanmasında büyük önem taşımaktadır.

Sporun suçun en aza indirgenmesinde sağladığı fayda ise diğer bir gerçektir. Şehirleşme neticesinde ortaya çıkan yabancılaşma değerler sisteminde büyük değişikliklere sebep olmakta, sonuçta çevreye intibak sağlayamayan fertler kendi kabuklarına çekilmektedirler. Her türlü normdan uzak yetişen fertler gasp, hırsızlık, bıçaklama vb. gibi adi suçlara yönelmektedirler. Oysa spor sosyal intibakı kolaylaştırarak ferdin toplumda entegrasyonunu kolaylaştırmakta, suçun en aza indirgenmesinde bir aygıt görevi üstlenmektedir.

Spor toplumsal entegrasyonu kolaylaştırdığı için kültürel çatışmayı azaltmakta, topluma yabancılaşan ve yarına şüphe ile bakan fertlerin siyasal bir suç olarak değerlendireceğimiz terörist grupların ve şiddet eylemcilerinin malzemesi haline gelmesini engellemektedirler.

Öte yandan spor alkol, uyuşturucu alışkanlığı psikolojik bozuklar, intihar vb. gibi suç türlerinin de önünde en büyük engel olarak değerlendirilebilecek bir olgudur. Kendini spora veren fert maddi ve manevi yalnızlıktan kurtulacak kendini bu tür alışkanlık ve suç türlerinden koruyacaktır.

Spor insan yaşamında çok yönlü katkıda bulunan bir olgudur. "spor erdem yüklüdür. İnsan onu gerektiği biçimde ve ölçüde gerçekleştirdiği sürece o da kendisini insan'a açar. Sporu severek yapar, onu bir yaşama biçimi olarak yaşamına katmış, yaşama bütünlüğünü sporla tamamlamış insanlar yaşamlarının diğer yanlarında da gerçekçi, neşeli, yapıcı ve yaratıcı, hoşgörülü, dürüst, etkin, gelişme

çabası içinde olan, saygılı, dinç, sağlıklı, sevilen ve aynı zamanda idealisttirler. [10]

IV. SONUÇ

Sonuç olarak sporu yabancılaşma ve suçluluğa karşı bir engel olarak değerlendirdiğimizde, **spor bir cesaret olayıdır.** İnsanı kendisiyle karşı karşıya bırakır. Böylece insan kendini aşmaya başlar. **Spor bir ölçülülüktür.** Her birey sportif etkinliği içinde kendisine uygun ölçüyü kor. Böylece haklı görülebilecek aşırılıklardan da kendisini korur. **Spor bir hoşgörü olayıdır.** Hoşgörü insanın kendisini tanıması, kabullenmesi, benimsemesi ve sevmesi olayıdır. Bundan sonra birey bir başkasını da tanıyıp, kabullenip, sevebilir, onun varlığını benimseyebilir. **Spor bir soyluluktur.** İnsanın soyluluğu onun biricikliğini sağlayan içkin güçlerindedir. İnsan kendini tanıdığı, bildiği, geliştirdiği, yani kendisini gerçekleştirdiği sürece soylu bir yaşamı sürdürmektedir. Sporu özü gereği yaparak, hakkını vererek yapmak gerekir. Bu insanda spor yaptıkça gelişecek erdemleri de ortaya çıkartacak, ortaya çıkmış olanları zenginleştirecektir. Bu insanı yapıcı-yaratıcı bir yaşama götürecektir, mutlu kılacaktır. [8]

KAYNAKLAR

- [1]. Şenyapılı, Önder, Kentleşmeyen Ülke, Kentleşen Köylüler, ODTÜ Mim. Fak. Ara Yay. Ankara 1984. s.152
- [2]. Gün gör, Eril Türk Kültürü ve Milliyetçilik, Töre - Devlet Yay. Ankara, 1972 - s. 109
- [3]. Ergil, Doğu Türkiye'de Terör ve Şiddet, Turhan Yay. Ankara 1980 s.109
- [4]. Tolan, Barlas, Çağdaş Toplumun Bunalımı, Anomi ve Yabancılaşma, Aİ TİA, Yayını Ankara 1983. s. 171
- [5]. Dönmezer, Sulhi, Kriminoloji, 6. Baskı, [Y. Y], İstanbul, 1973, s. 59
- [6]. Kurthan, Fişek, Spor Yönetimi, A.Ü. Siyasal Bil. Fak. Yay. Ankara, 1980, s. 28
- [7]. Erkal, Mustafa, Sosyolojik Açından spor, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1981, s 119
- [8]. Erdemli, Atilla, İnsan, Spor ve Olimpizm, Spor Felsefesi Yazıları, Sarmal Yay. İstanbul, 1996, s.221